

تاریخ لشکر خراسان

(جلد پنجم)

شهیدان لشکر خراسان

رامین رامین نژاد

انتشارات

آهنگ قلم

پاییز ۱۳۹۳

تاریخ لشکر خراسان

جلد پنجم
شهیدان لشکر خراسان

رامین رامین‌نژاد

نگین خرافیک (۰۹۱۵۸۱۵۷۱۳۷)

گویا اسکنر

میشاق

پارسیان

اول/ ۱۳۹۳ / پاییز

۱۰۰۰ / وزیری

۹۷۸-۶۰۰-۲۲۵-۰۲۷-۸

۹۷۸-۶۰۰-۵۲۵۲-۹۳-۸

۱۵۰۰۰ تومان

طرح جلد

لیتوگرافی

چاپ

صحافی

نوبت چاپ

شمارگان

شابک

شابک دوره

قیمت

آهنگ قلم

مشهد/ کدپستی ۹۱۳۵۹۶۳۷۱۹

۰۵۱۱۷۶۴۶۳۰۹ - ۰۹۱۵۴۲۹۱۹۰۶

info@ahangheghalam.ir

www.ahangheghalam.ir

ناشر

نشانی ناشر

تلفن

پست الکترونیکی

سایت

به استناد قوانین جهانی و ملی مالکیت فکری

تمامی حقوق این اثر محفوظ است.

Ahangheghalam Press all 2014 rights reserved.

عکس روی جلد: تلفیقی از دو تصویر مربوط به
تشییع شهدای ارتش - با سپاس از خانواده استوار
شهید علی قدمگاهی.

جلد پنجم این کتاب را به شهیدان والامقام لشکر خراسان و خانواده‌های صبور و
سرافراز آنان تقدیم می‌کنم.
«نویسنده»

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
مندرجات
موضوع
موضوع
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی

رامین نژاد، رامین، ۱۳۵۲ -
تاریخ لشکر خراسان جلد پنجم شهیدان لشکر خراسان / رامین نژاد
مشهد: آهنگ کلم، ۱۳۹۲.
۵ ج.: مصور.
دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۵۲-۹۳-۸ ج ۵-۸-۰۲۷-۰۲۵-۶۰۰-۹۷۸
فیپا
کتابنامه.
اسامی شهیدان لشکر خراسان.
ایران. ارتش -- تاریخ
خراسان -- تاریخ نظامی
DSR / ۳۵ ۲ ۱۳۹۳ ۵۲۱۵
۹۹۲/۸۵
۸۶۸۲۱۵۴

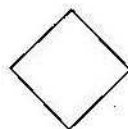
۹.....	مقدمه سرهنگ حسینی
۱۱.....	مقدمه نویسنده

فصل اول

۱۹.....	پیشینه تشریفات کشتگان لشکر خراسان
۱۹.....	تشریفات کشته شدگان در دوره نادرشاه
۲۱.....	تجلیل آستان قدس رضوی از کشته‌های عملیات بلوچستان
۲۳.....	مراسم جشن جاوید
۲۶.....	انتشار کتاب «تاریخ جاوید»
۲۷.....	کشته‌های لشکر خراسان در جنگ ظفار

فصل دوم

۲۹.....	شهیدان لشکر خراسان
۲۹.....	اولین شهید لشکر در مبارزه با ضدانقلاب
۳۰.....	اولین شهید لشکر در عملیات کردستان
۳۰.....	اولین شهید لشکر در جنگ با عراق
۳۳.....	تشییع شهدا با حضور فرمانده لشکر
۳۴.....	گشایش شعبه «امور شهدا» در مشهد
۳۶.....	شهدای ارتش در خراسان
۳۷.....	جانبازان لشکر ۷۷ خراسان
۳۸.....	یادواره شهدای ارتش در خراسان
۴۱.....	آمار شهدای ارتش در خراسان
۴۱.....	اسامی شهیدان لشکر خراسان
۲۰۰.....	منابع و مآخذ
۲۰۰.....	عکس‌ها و اسناد

مقدمه سرهنگ حسینی

شهید قلب تاریخ است. امام خمینی (ره)

واژگان «شهادت» و «ایثار» در فرهنگ اسلامی از جایگاه معنوی بسیار بالایی برخوردار است. خداوند متعال در قرآن کریم به زنده بودن شهدا تصریح فرموده و در سنت نبوی و سیره علوی نیز بارها به «تکریم ایثارگران و بازماندگان شهدا» اشاره شده است؛ چنان که وقتی امام علی (ع) از تنگدستی بازماندگان یکی از شهدا اطلاع یافت، با تهیه مقداری آرد و خرما از بیت المال، به دیوار آنان رفت و به دست مبارک خود، لقمه در دهان کودکان خردسال شهید می گذاشت و از آنان تقاضای بخشش می نمود. این رفتار امام علی (ع)، جلوه‌ای از عطوفت اسلامی درباره خانواده معظم شهدا است که می تواند الگویی برای سازمان های مسئول، از جمله «سازمان امور ایثارگران ارتش جمهوری اسلامی ایران» باشد. این سازمان در آغاز دفاع مقدس به امر بنیانگذار انقلاب اسلامی تأسیس شد تا با استفاده از کلیه امکانات و ظرفیت ها، در خدمت ایثارگران و بازماندگان سرافراز شهدا باشد.

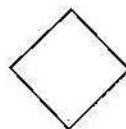
این جانب اگرچه افتخار داشته ام که بر حسب وظیفه به طور مستمر به دیدار خانواده های معزز شهدا بروم، اما همیشه احساس کرده ام که آنان نیازی به دلجوئی ما ندارند، بلکه این ما هستیم که به کسب فیض از محضر این اسوه های صبر و استقامت نیازمندیم.

کتاب حاضر، ضمن بررسی پیشینه امور ایثارگران لشکر خراسان، فهرست اسامی شهیدان سرافراز این لشکر را در قالب یک سند تاریخی جهت ثبت در تاریخ این مرز و بوم، در دسترس علاقمندان قرار می دهد تا آیندگان با مطالعه آن، گوشه ای از دلاورمردی های این عزیزان همیشه زنده را در قاب خاطرات خود به یادگار نگهدارند؛ ان شاء الله.

سرهنگ سید نبی الله حسینی

(رئیس امور ایثارگران قرارگاه منطقه ای شمال شرق نذاجا)

مشهد مقدس - ۲۷ اردیبهشت ۱۳۹۳

مقدمه نویسنده

سرزمین پهناور و زرخیز خراسان از دیرباز در معرض تاخت و تاز اقوام غارتگر و خونریز ازبک، ترکمن، افغان و روس قرار داشته است. از دوره سلسله هخامنشی، همواره یاغیان شرقی چشم طمع به ثروت و اراضی این دیار داشتند و در مقابل، جنگاورانی از خطه خراسان برای دفاع از وطن خویش دست به شمشیر و تفنگ برده و رشادت‌ها کرده‌اند.

پس از شهادت امام رضا(ع) در سال ۲۰۳ق/۱۹۸ش، مزار متبرک آن حضرت در سرزمین طوس مورد توجه شیعیان قرار گرفت و اطراف آن به تدریج به شهری تبدیل شد که حفاظت و حراست از آن، وظیفه اصلی مدافعین و جنگجویان خراسانی به شمار می‌آمد. به خصوص در دوره صفویه که تشیع به عنوان مذهب رسمی ایران اعلام گردید، انگیزه‌های مذهبی نیز به آتش جنگ‌های مرزی دامن زد و ولایات و شهرهای خراسان بارها مورد دست‌اندازی و غارتگری همسایگان متعصب خود قرار گرفت. هر گاه که حکومت مرکزی ایران در مرزهای غربی وارد جنگ با امپراتوری عثمانی می‌شد، طوایف متحد ازبک، ترکمن و افغان در مرزهای شرقی سر از سوراخ‌های خود برآورده و به خراسان می‌تاختند. قشون خراسان که از سواران طوایف و قبایل شهرهای مختلف تشکیل شده بود، در مقابل مهاجمین مقاومت می‌کرد، اما همیشه بخت با آنان یار نبود. هنگامی که دشمن از دروازه‌های شهر مشهد عبور می‌کرد و جنگ به مرکز شهر کشیده می‌شد، حرم مطهر حضرت رضا(ع) آخرین سنگری بود که به دست متجاوزین می‌افتاد. چه بسیار جنگاوران شجاعی که در راه نگرهبانی از حریم آستان مطهر امام هشتم شیعیان، تا آخرین نفس جنگیدند و خون آنها در آستانه بارگاه آن حضرت بر زمین جاری شد.

شاه عباس صفوی برای صیانت بیشتر از مرزهای شرقی کشور تصمیم گرفت که گردهای جنگجو را از ولایات غربی ایران به شمال و شمال شرق خراسان کوچ دهد. به این ترتیب، پنج ولایت گردنشین در امتداد سرحدات شرقی از استرآباد (گرگان) تا چناران تشکیل شد و بر قدرت دفاعی مرزداران افزود. همچنین گروه‌هایی از خاندان‌های حامی صفویان، مانند تکلوها و شامی‌ها در این مناطق اسکان یافتند.

اولین توپ جنگی خراسان در دوره صفویه به دستور شاه صفی در سال ۱۰۲۱ش ساخته شد. وی که خیال تصرف قندهار را در سر داشت، مرادخان توپچی‌باشی (آنیس‌الدوله) را به مشهد فرستاد و او پنج لوله توپ قلعه‌کوب ساخت. با ورود سلاح‌های آتشین، فصل جدیدی از جنگ‌های خونین در مرزهای شمالی و شرقی خراسان آغاز شد. مدتی بعد، نادرشاه افشار با تأسیس سلسله افشاریه به پایتختی کلات نادری (شمال مشهد) از خراسان به عنوان قرارگاه اصلی قشون ایران برای گوشمالی مهاجمین ازبک، ترکمن و افغان استفاده کرد و از همین مسیر به هرات، قندهار و دهلی در شمال هندوستان لشکر کشید.

در دوره فتح‌علی شاه قاجار، عباس میرزا نایب‌السلطنه (قهرمان جنگ‌های ایران و روسیه) والی خراسان شد. او در سال ۱۲۱۱ش دستور داد تا شش فوج (هنگ) سرباز در مشهد حاضر به جنگ باشند و به این منظور، چهار هزار سوارکار از خراسانیان معین کرد و مواجب و حقوق آنها را از مالیات خراسان مقرر داشت. همچنین ۴۸ نفر از افراد مستعد را از شهرهای خراسان تعیین کرد تا توسط معلمین نظامی به قانون نظام، مشق و تعلیم ببینند.

از نظرگاه تاریخی، خراسان بزرگ در قرن‌های نه چندان دور شامل سراسر افغانستان، سیستان، ماوراءالنهر و بخش‌های شمال شرقی ایران کنونی بوده که موقعیت جغرافیایی آن بارها دچار تغییر و تحول گردیده است. استعمارگران غربی و روسی بارها به قصد جهانگشایی و رسیدن به شرق و دسترسی به ثروت و منابع آن، شرق ایران را رهیافت ورود خود به هند و چین و جولانگاهی برای رقابت‌های استعماری قرار دادند و این موضوع بر اهمیت ایالت خراسان افزود. در دوره محمدشاه قاجار، شهر هرات و کابل و قندهار با دخالت و تهدید نظامی استعمار انگلیس و با وجود رشادت جنگجویان ایرانی از کشور جدا شد و استقلال یافت. در دوره ناصرالدین شاه قاجار نیز به سبب بی‌کفایتی والیان، نواحی شمال خراسان بزرگ شامل شهر مرو و سرزمین‌های اطراف آن در جنگ ترکمن از دست رفت و از متصرفات ایران جدا شد که امروز به نام کشور ترکمنستان شناخته می‌شود.

در سال ۱۲۷۰ش به دستور ناصرالدین شاه قاجار، قزاقخانه مشهد با هجده سرباز و صاحب منصب تشکیل شد. اما این تشکیلات در سال ۱۲۹۷ش با تأسیس فوج ژاندارمری خراسان به فرماندهی مازور (سرگرد) محمدحسین جهانبانی رو به ضعف گذاشت. در سال ۱۲۹۸ش کلنل (سرهنگ) محمدتقی‌خان پسیان به فرماندهی قوای ژاندارمری خراسان رسید و آن را توسعه داد. او دو سال بعد در اعتراض به دسیسه‌های پایتخت نشینان، از اطاعت دولت مرکزی سرپیچید و نوعی حکومت خودمختار در خراسان ایجاد کرد. طوایف گرد

خراسان به تحریک دولت بر او شوریدند و قوای ژاندارم را در نزدیکی قوچان شکست دادند. در این جنگ، کلنل پسپان کشته شد و شورشیان سر از تن او جدا کردند.

در زمستان سال ۱۳۰۰ش دستور ادغام قوای مختلف نظامی و تشکیل قشون واحد و متحدالشکل صادر شد و ارتش نوین و یکپارچه در ایران پایه‌ریزی گردید. مطابق این فرمان، واحدهای مختلف نظامی خراسان با یکدیگر درآمیختند و لشکر ۶ شرق به فرماندهی امیرپنجه (سرتیپ) حسین آقاخان خزاعی در چهاردهم دی سال ۱۳۰۰ تأسیس شد.

یکی از نخستین مأموریت‌هایی که در سال ۱۳۰۷ به این لشکر واگذار شد، قشون‌کشی به بلوچستان و مقابله با دوست‌محمدخان برای بازگرداندن آرامش به آن خطه بود که مدت شش ماه به طول انجامید و یاغیان بلوچ که قصد خودمختاری و استقلال سیستان را در سر داشتند، سرکوب و مطیع شدند.

در جریان جنگ جهانی دوم که ارتش سرخ شوروی در شهریور سال ۱۳۲۰ از مرزهای شمالی و شمال شرقی کشور به سوی خراسان حمله‌ور شد، یگان‌های مختلف لشکر شرق (خراسان) با استفاده از امکانات خود در چند محور در مقابل قوای متجاوزان ایستادگی کردند و به خصوص تیپ مشهد در گردنه مزبوران (جاده سرخس) و تیپ بجنورد در گردنه غلامان (شمال بجنورد) خساراتی به نیروهای ارتش شوروی وارد کردند، تا آن که با صدور دستور «آتش‌بس و ترک مخاصمه»، یگان‌های ارتش از حمله لشکر ۹ شرق، از جنگ دست کشیده و مطابق دستور به سوی تربت حیدریه عقب‌نشینی کردند.

در پی سقوط سلطنت رضاشاه و توافق دولت ایران با متفقین برای بازسازی ارتش، لشکر خراسان شش ماه پس از انحلال دوباره در سربازخانه‌های موقت تشکیل شد تا آن که با خروج اشغالگران شوروی از خاک خراسان در سال ۱۳۲۴، یگان‌های لشکر به پادگان‌های اصلی خود بازگشتند.

از سال ۱۳۲۷ طرحی با عنوان «ارتش در خدمت مردم» در همه یگان‌های ارتش، از جمله لشکر خراسان به اجرا درآمد و لشکر خراسان با استفاده از امکانات مهندسی و بهداشتی، خدمات متنوعی مانند واکسیناسیون و آموزش بهداشت در روستاها، راه‌سازی و شهرسازی، برفروبی جاده‌های کوهستانی در فصل زمستان، ترویج کشاورزی و مبارزه با آفات و نمایش فیلم به مردم مناطق محروم ارائه می‌کرد.

در سال ۱۳۴۷ زلزله شدیدی در منطقه گناباد به وقوع پیوست و خانه‌های مردم با خاک یکسان شد و حدود ۱۲۰۰۰ نفر کشته شدند. سرهنگ محمد دیلمقانی (فرمانده مهندسی

لشکر خراسان) اولین نفری بود که در محل سائحه حاضر شد و با کمک سربازان مشغول امدادرسانی و آواربرداری گردید و سپس برای اسکان زلزله‌زدگان، سرپناه‌های فلزی موقت ساخت و اردوگاهی برای اسکان آنان دایر کرد و آخرین نفری بود که بعد از یازده ماه آن منطقه را ترک نمود.

از سال ۱۳۴۹ که ایران همانند ابرقدرتی کوچک در منطقه خودنمایی کرد، مأموریت‌های نظامی متعددی به لشکر خراسان واگذار شد که از جمله می‌توان به اعزام به منطقه جنوب آرون‌درود (مرز ایران و عراق)، حفاظت از تأسیسات نفتی خوزستان، اعزام به کشور عمان برای کمک به پادشاه عمانی در سرکوب شورشیان منطقه ظُفار، شرکت در مانور نظامی مشترک کشورهای عضو «پیمان سنتو» در پاکستان، اعزام نفرات و یگان‌هایی تحت عنوان «نیروهای پاسدار صلح سازمان ملل» به کشور ویتنام و بلندی‌های جولان در سوریه اشاره کرد. در تابستان سال ۱۳۵۷ هم‌زمان با وقوع زلزله مهیب طبس و گناباد که به کشته و زخمی شدن هزاران نفر از مردم و ویرانی خانه‌های آنان منجر شد، لشکر ۷۷ خراسان با استفاده از تجهیزات بهداری و مهندسی خود به یاری آسیب دیدگان شتافت، به گونه‌ای که چند گروه مهندسی لشکر تا سال بعد مشغول آواربرداری و مسطح‌سازی محل زلزله بودند. در پاییز و زمستان سال ۱۳۵۷ که رویدادهای انقلاب اسلامی در حال وقوع بود، حوادث تلخی در خیابان‌های مشهد به وجود آمد که سبب کشته و مجروح شدن عده‌ای از مردم و نظامیان شد. نیروهای ساواک از یک طرف و برخی گروه‌های حزبی مسلح (مجاهدین خلق) از طرف دیگر، نقش به سزایی در افزایش تنش‌ها و درگیری‌ها داشتند.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، ناآرامی‌های قومی در شهرهای گنبد و تربت جام با تدبیر مسئولان و حضور به موقع واحدهایی از لشکر ۷۷ خراسان و نیروهای انتظامی فرونشست. در سال ۱۳۵۸ نیز یگان‌هایی از لشکر خراسان برای مبارزه با عناصر ضدانقلاب و تجزیه طلب به استان کردستان اعزام شدند. همچنین در واقعه طبس، لشکر ۷۷ خراسان با اعزام نیرو به محل فرود نیروهای آمریکایی، ضمن جلوگیری از مراجعت مجدد آنها، تمام تجهیزات باقی مانده را جمع‌آوری و به مبادی مربوطه تحویل داد.

در آخر شهریور سال ۱۳۵۹ و با آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، نیروهای لشکر ۷۷ خراسان برای مقابله با تجاوزات دشمن به مناطق غرب و جنوب غرب کشور اعزام شدند. این مأموریت حدود دوازده سال به طول انجامید که هشت سال از آن با درگیری و جنگ مستقیم همراه بود و چهار سال آخر آن، با وضعیت «نه جنگ و نه صلح» در حال حراست از مرزهای

کشور سپری شد. لشکر ۷۷ خراسان در طول سال‌های دفاع مقدس در بیشتر عملیات‌ها حضور فعال یا پشتیبانی کننده داشت که مهم‌ترین آن‌ها اجرای مؤثر «عملیات ثامن الائمه (ع)» بود؛ عملیاتی که منجر به «شکست حصر آبادان» شد. این لشکر همچنین در عملیات‌های آفندی بزرگ دیگری مانند عملیات فتح‌المبین، عملیات بیت‌المقدس (آزادسازی خرمشهر)، عملیات الله اکبر، عملیات کرخه نور، عملیات ذوالفقاریه، عملیات سوسنگرد، عملیات عاشورا در سومار، عملیات تنگ حاجیان، عملیات نصر (کرخه کور)، عملیات توکل (اروند)، عملیات چفالوند، عملیات میدان تیر آبادان، عملیات دارخوین، عملیات جاده ماهشهر به آبادان، عملیات طریق‌القدس، عملیات جزآبه، عملیات رمضان، عملیات بدر، عملیات امیرالمؤمنین (ع)، عملیات قادر ۱، عملیات قادر ۲، عملیات خیبر (جزایر مجنون)، عملیات والفجر ۸ (فاو)، عملیات والفجر ۹، عملیات کربلای ۶ و عملیات نصر ۶ شرکت داشته است. همچنین عملیات‌های پدافندی بسیاری را از شمالی‌ترین نقاط جبهه تا جنوبی‌ترین آن‌ها به اجرا گذاشته است.

در طول سال‌های دفاع مقدس ۵۳۶۷ نفر از افسران، درجه‌داران، کارمندان و سربازان لشکر ۷۷ خراسان به شهادت رسیده و ۲۸۰ نفر ناپدید (مفقودالاثر) شدند و ۲۸۶۵ نفر نیز به اسارت نیروهای عراقی و عناصر ضدانقلاب و تجزیه‌طلب درآمدند که برخی از آنان حدود ده سال در زندان‌های رژیم بعثی عراق زندانی بودند. آمار جانبازان نیز ۱۵۹۴۹ نفر ثبت شده که تعدادی از آنان پس از سال‌ها تحمل رنج و درد ناشی از عوارض جراحات و صدمات دوران جنگ، به خیل شهدا پیوستند و هنوز گاه و بی‌گاه خبر شهادت یکی از آنان در روزنامه‌ها و مطبوعات اعلام می‌شود. اجرای مأموریت دو ساله در منطقه شرق کشور و مبارزه با اشراک نیز از جمله مأموریت‌های واگذاری لشکر بوده است.

لشکر خراسان در شکل‌گیری بسیاری از وقایع تاریخی خراسان نقش مستقیم یا غیرمستقیم داشته است و تاریخ آن با تحولات استان خراسان و به خصوص حوادث شهر مشهد گره خورده و پیوندی ناگسستنی دارد. در دوره پهلوی اول، مثلاً از قدرت در خراسان شکل گرفت که فرمانده لشکر خراسان، استاندار و نایب‌التولیه استان قدس رضوی هر یک به نحوی در آن سهیم بودند و گاهی این اوضاع به رقابت و کشمکش نیز منجر می‌شد. بعضی وقایع نظامی خراسان مانند: «واقعه مسجد گوهرشاد» (سال ۱۳۱۴)، «بمباران و اشغال خراسان توسط ارتش سرخ شوروی» (۱۳۲۰) و «وقایع انقلاب اسلامی» (سال ۱۳۵۷) تلخ و تکان دهنده و برخی رویدادها مانند: «پیروزی در عملیات ثامن‌الائمه (ع) و شکستن حصر

آبادان» (سال ۱۳۶۰) و «بازگشت ظفرمندان لشکر خراسان از جنگ با رژیم بعثی عراق» (سال ۱۳۷۱) شیرین و خاطره‌انگیز هستند.

از ابتدای تأسیس لشکر خراسان، برخی از فرماندهان و افسران لشکر علاوه بر مشاغل نظامی خود، سرپرستی و مدیریت بعضی از مناصب دولتی، خصوصی یا بنگاه‌های خیریه خراسان را نیز عهده‌دار بوده‌اند. سرلشکر حسین آقاخان خزاعی (فرماندهی از سال ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۳ش) ضمن این که فرمانده لشکر شرق بود، سرپرستی سازمان شیر و خورشید سرخ ایران (هلال احمر فعلی) در خراسان را نیز بر عهده داشت و مسئولیت تهیه خوراک، پوشاک، سرپناه و کار را برای تهیدستان و فقرا عهده‌دار بود. سرتیپ جان محمدخان امیرعلایی (فرماندهی از ۱۳۰۲ تا ۱۳۰۵) در سال ۱۳۰۴ اداره امور بلدیه مشهد را از صلاح‌الملک (شهردار سابق) تحویل گرفت و تا مدتی در آن سمت مشغول بود. سرهنگ مرتضی‌خان (از افسران توپخانه لشکر) در اواخر تیر ۱۳۰۴ به عنوان استاندار موقت خراسان تعیین شد و با نظارت فرمانده لشکر به امور دارالامانه (استانداری) رسیدگی می‌کرد. امیرلشکر امان‌الله جهانبانی (فرماندهی از ۱۳۰۵ تا ۱۳۰۹) نیز علاوه بر فرماندهی لشکر شرق، سرپرستی سازمان شیر و خورشید سرخ خراسان و چند مؤسسه خیریه در شرق ایران را عهده‌دار بود. در سال ۱۳۳۶ سرگرد مهندس سیدجواد شهرستانی از افسران لشکر خراسان به درخواست استانداری و موافقت فرمانده لشکر به عنوان «مدیر عامل شرکت برق مشهد» انتخاب شد و مدت یازده سال در این مقام باقی بود و پس از آن نیز به عنوان شهردار مشهد به کار خود ادامه داد و در سال ۱۳۵۲ به سمت وزیر راه برگزیده شد. چند تن از فرماندهان لشکر مانند سرتیپ امان‌الله جهانبانی و سرهنگ احمد وثوق به مقام وزرات جنگ و چندین نفر دیگر از آنان به منصب فرماندهی نیروی زمینی یا فرماندهی کل ارتش رسیدند.

البته کم‌توجهی به جمع‌آوری اسناد و ثبت وقایع در تشکیلات نظامی خراسان سبب شد که بخش‌هایی از این تاریخ ارزشمند در سایه قرار گرفته و از نظرها دور بماند. همچنین موضوع تغییر محل پادگان مشهد به خارج از این شهر مقدس نیز خواسته یا ناخواسته سبب خواهد شد که به تدریج ابعاد از مستندات تاریخ نظامی خراسان به فراموشی سپرده شود. با نگرش به این شرایط، ضرورت تألیف کتابی مشتمل بر تشکلات و تحولات نظامی خراسان از دوره صفویه تا پس از دفاع مقدس ضروری به نظر می‌رسید. جلد اول کتاب «تاریخ لشکر خراسان» شامل مباحثی از تشکیلات نظامی خراسان از دوره صفویه تا حوادث پیروزی انقلاب اسلامی، در ۲۹ فروردین ۱۳۹۰ (روز نیروی زمینی ارتش) توسط دکتر محمود صلاحی

(استاندار خراسان) و با حضور فرماندهان ارشد نظامی در لشکر ۷۷ خراسان رونمایی شد و مورد استقبال علاقمندان قرار گرفت و در جشنواره «اندیشه و قلم ارتش» که در پانزدهم تیرماه ۱۳۹۰ در تهران برگزار شد، به عنوان «کتاب سال ارتش» انتخاب گردید و رتبه نخست، تندیس و لوح تقدیر جشنواره را از آن خود کرد.

جلد دوم کتاب نیز مُشتمل بر فصل‌هایی از حماسه‌های غیورمردان لشکر ۷۷ خراسان در دفاع از میهن اسلامی در سال‌های دفاع مقدس می‌باشد که در ۲۹ فروردین ۱۳۹۱ منتشر شد. همچنین جلد سوم این مجموعه شامل «گزیده عکس‌های تاریخی لشکر خراسان» در تاریخ ۲۹ فروردین ۱۳۹۲ با کیفیتی نفیس به چاپ رسید. جلد چهارم کتاب نیز با موضوع «گزیده اسناد تاریخی لشکر خراسان» در فروردین ۱۳۹۳ انتشار یافت و با یاری خداوند متعال، اینک جلد پنجم این مجموعه با موضوع «شهیدان لشکر خراسان» در دسترس علاقمندان قرار می‌گیرد و ان شاء الله جلد ششم نیز با موضوع «زندگینامه فرماندهان لشکر خراسان» در سال ۱۳۹۴ منتشر خواهد شد.

رامین رامین‌نژاد

مشهد مقدس - زمستان ۱۳۹۳